

NÉGY-, HÁROM- ÉS KÉTGYERMEKES ANYÁK KEDVEZMÉNYÉBŐL KIZÁRT ANYÁK JOGSZABÁLYI PROBLÉMAKÖRE

Szakértői összefoglaló

Józsáné Maczkó Gabriella

Bejegyzett okleveles könyvvizsgáló, regisztrált adószakértő, oktatási tapasztalattal rendelkező gyakorlati bérügyviteli szakember

2025.07.25

TÉNYÁLLÁS A JOGSZABÁLYOK JELENLEGI RENDELKEZÉSEI SZERINT

Ellentétben a többgyermekes anyák megsegítésére meghirdetett célokkal, és azzal a célkitűzéssel, amely szerint a többgyermekes anyák kedvezményének érvényesíthetősége független az anya életkorától, egy jogszabályi módosítás azonnali hatállyal **ELVESZI** az **idősebb korosztályba tartozó anyáktól a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményét, hiába gondolhatták joggal, hogy a kedvezmény életük végéig jár majd részükre!**

Az érintett körbe tartozó anyáknak már a 2025. július hónappal kezdődően megszerzett jövedelmeikre vonatkozóan személyi jövedelemadó fizetési kötelezettségük keletkezik a jelenleg hatályos törvényi előírások szerint!

Amennyiben az érintett körbe tartozó anyák nem vonják vissza a kedvezmény érvényesítésére adott nyilatkozatukat, és továbbra is érvényesítik az anyai kedvezményt - amennyiben nem változtatnak a jelenleg hatályos törvényi előírásokon - akkor a 2025. évről szóló szja bevallásuk elkészítésekor fog kiderülni az adóhiány, amit befizetési különbözeti bírsággal terheltten kell majd megfizetniük!

A két- és három gyermeket nevelő anyák kedvezményére vonatkozó új törvények jelenlegi rendelkezései szerint az idősebb korosztály ezeket a kedvezményeket sem tudja majd érvényesíteni, amennyiben a hatálybalépés előtt nem módosítják az érintett törvényeket.

Ellentmond a családi adócsökkentési program célkitűzéseinek, és ellentétes a 2025. évi XIV. és 2025. évi XV. törvény bevezető szövegében szereplő anyák megbecsülésére, terheik csökkentésére vonatkozó kijelentésekkel¹, hogy **2026. január 1-jétől szociális hozzájárulási adó kötelezettséget vezetnek be az anyák kedvezményét érvényesítő – Tbj. szerinti saját jogú – nyugdíjas anyák meghatározott értékhatár feletti jövedelmére.** A változás szembe megy a kitűzött célokkal még abban az esetben is, ha figyelembe vesszük, hogy a szociális hozzájárulási adó kötelezettség csak bizonyos viszonylag magas jövedelem esetén merül majd fel. Érinteni fogja nemcsak a négy vagy több gyermeket nevelő anyákat, hanem a három gyermekes anyákat, és később a kétgyermekes anyákat is (ld. 2025. évi LIV. törvény 80-81. §).

¹ „Az adócsökkentés elsődleges célja a gyermekes családok anyagi támogatása, az anyák megbecsülése és terheik csökkentése, legyenek akárhány évesek is”

A NÉGY- VAGY TÖBBGYERMEKES ANYÁK KEDVEZMÉNYRE VALÓ JOGOSULTSÁGÁNAK VÁLTOZÁSÁT OKOZÓ JOGI RENDELKEZÉS

A 2025. június 19-én kihirdetett, az egyes adókötelezettségekről és egyes adótörvények módosításáról szóló 2025. évi LIV. törvény 3. § (4) bekezdése új fogalom meghatározást vezetett be a családi pótlékra vonatkozóan az Szja törvény 3. § 64. ponttal való kiegészítésével:

(E törvény alkalmazásában az egyes fogalmak jelentése a következő:)

„64. Családi pótlék: a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény szerinti családi pótlék.” [ld. 2025. évi LIV. törvény 3. § (4) bekezdés].

Ez a rendelkezés a törvény kihirdetését követő nappal, azaz 2025. június 20-val hatályba lépett, amely nappal kezdődően óriási problémát jelent a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményének érvényesítésében, az idősebb korosztályba tartozó anyák széles körét kizárva az érvényesítés lehetőségéből, akik azt eddig jogszerűen érvényesíthették (magyarázat ld. következőkben).

MI AZ OKA, HOGY EZ PROBLÉMÁT OKOZ A NÉGY- VAGY TÖBBGYERMEKES ANYÁK KEDVEZMÉNYÉNEK ÉRVÉNYESÍTÉSÉBEN?

2025. június 20-val nem változtattak az Szja törvény 29/D. § rendelkezéseinek szövegén, amely a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményének érvényesítési feltételeit tartalmazza, ezért azt lehetne gondolni, hogy a szabályok nem változtak meg. Mivel azonban a családi pótlék fogalmát a korábbiaktól eltérően, szűkítetten kell alkalmazni, ezért az érvényesítés lehetősége is leszűkül.

A törvényi rendelkezések értelmében az a négy vagy több gyermeket nevelő anya, aki jelenleg már nem jogosult családi pótlékra, abban az esetben érvényesítheti a kedvezményt, ha családi pótlékra négy vagy több gyermekére tekintettel legalább 12 éven át volt jogosult (ld. Szja törvény 29/D. § (3) bekezdés b) pont)². Ez a szabály nem változott.

Az idősebb korosztályba tartozó anyák széles köre a 12 éves jogosultságot a korábbi időkben szerezte, amikor a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény még nem volt hatályban.

Mivel a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményével összefüggésben 2025. június 20-a előtt a családi pótlék fogalmával összefüggésben az Szja törvény nem tartalmazott törvényi hivatkozást, így nem tartalmazott korlátozást arra nézve, hogy a családi pótlékot mely jogszabály alapján kapta korábban az anya. Ezért a családi pótlékra való jogosultságnak az a 12 éves időszaka is jogosultságot adott az anyai kedvezmény

² Megjegyzés: Annak az anyának az esete is ugyanígy problémás, akinek a gyermekére tekintettel szociális intézmény vezetője volt családi pótlékra jogosult, mert nála is feltétel, hogy a családi pótlékra jogosultság legalább 12 éven keresztül fennállt vagy az anya vagy a szociális intézmény vezetője részére, vagy mindkettejük esetében összesen (a kedvezmény érvényesítéséhez ezesetben további feltétel, hogy a szociális intézmény vezetőjénél fennálló családi pótlékra való jogosultság időszaka alatt is teljesült, hogy a gyermeket a gyámhatóság nem vette nevelésbe, és a családi pótlékot igénylő - a kormányrendeletben foglaltak szerint - vele kapcsolatot tartott fenn) (Szja törvény 29/D. § (3a) bekezdés 2. pontja; Cst. 12. § (1) bekezdés b) pont).

érvényesítésére, amely időszakban az anya nem a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény, hanem a korábban hatályos családi pótlék jogosultságot szabályozó jogszabályok alapján volt jogosult családi pótlékra.

A négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményét 2025. június 20-a előtt jogszerűen érvényesíthették tehát azok az anyák is, akik számára a családi pótlékot már nem folyósítják, azonban legalább 12 éven át jogosultak voltak rá nemcsak a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény, hanem a korábbi rendelkezések alapján is.

Az idősebb korosztályba tartozó anyák családi pótlékra lehettek jogosultak

- 1999. január 1-je, az 1998. évi LXXXIV. törvény hatályba lépése előtt is, a családi pótlékról és a családok támogatásáról szóló 1990. évi XXV. törvény alapján, illetve korábban,
- 1990. április 1-je előtt a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény rendelkezései szerint, sőt még korábban
- 1975. július 1-je előtt a családi pótlékról szóló 16/1966. (VI. 1.) Korm. rendelet alapján is.

Ez a helyzet változott meg azzal, hogy az értelmező rendelkezések között a családi pótlék fogalmát kizárólag a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.) szerint családi pótlékra vonatkoztatják.

Az értelmező rendelkezések közötti meghatározás az egész törvényre KÖTELEZŐEN vonatkozik. Ezért minden esetre, amikor „családi pótlék” kifejezést tartalmazza az Szja törvény, kizárólag csak a 1998. évi LXXXIV. törvény szerinti családi pótlékot KELL alkalmazni. Igaz ez az Szja törvény 29/D. § rendelkezései között említett családi pótlékra is, ez okozza, hogy a családi pótlékra való jogosultság megállapítása során csak a 1998. évi LXXXIV. törvény szerinti családi pótlékra való jogosultság időszaka vehető figyelembe. Ez okozza a problémát a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményének érvényesítési jogosultsága körében.

Azzal tehát, hogy módosították a családi pótlék eddigi fogalmát, leszűkítve a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.) szerint családi pótlékra, a jogosultságot csak azok az anyák szerezhetik meg, akik a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény alapján szerezték mind a 12 évi jogosultságot.

Ezzel a rendelkezéssel kizárták az anyai kedvezmény érvényesítésének lehetőségéből azokat az anyákat, akik a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény szerinti családi pótlékra nem voltak legalább 12 éven át jogosultak! A módosítást az egyes adókötelezettségekről és egyes adótörvények módosításáról szóló 2025. évi LIV. törvény 3. § (4) bekezdés vezette be, a kihirdetést követő (!) nappal, azaz 2025. június 20-val!

Kiemelendő, hogy ez nem értelmezési kérdés, mivel a családi pótlék meghatározása az Szja törvény 3. § új 64. pontja alapján teljesen egyértelmű, nem kérdéses, hogy kizárólag a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény szerinti családi pótlékra vonatkozik.

Az sem értelmezési kérdés, hogy az Szja törvény 29/D. § rendelkezései között szereplő családi pótlék fogalom alatt a szűkített fogalmat kell érteni, hiszen az értelmező rendelkezések éppen arra hivatottak, hogy egyértelmű helyzetet teremtsenek a törvényben alkalmazott fogalmak tekintetében.

Szakértői összefoglaló*

3

szerző: Józsné Maczkó Gabriella

Négy-, három- és kétgyermekes anyák

<https://www.jneng.hu/>

kedvezményéből kizárt anyák jogszabályi problémaköre

2025.07.25

*A Szakmai összefoglaló szerzői jogi védelem hatálya alatt áll. A szerző engedélye nélkül továbbadni, másolni TILOS.

Mivel nincs a törvényben rendelkezés arról, hogy a családi pótlékra vonatkozó korábbi szabályok szerinti családi pótlék jogosultság időszakát is be lehetne számítani a négy vagy több gyermekes anyák kedvezményének jogosultsági feltételeként meghatározott 12 éves időszakba, erre a jogszabály mai szövege – az idősebb korosztályba tartozó négy vagy több gyermekes anyák érdekeit sértve - nem ad lehetőséget. Különösen fájdalmas ez azoknak az anyáknak a számára, akik eddig jogszerűen érvényesíthették a kedvezményt, joggal bízva abban, hogy életük végéig jogosultak is maradnak rá.

A JOGALKOTÓ LEHETSÉGES SZÁNDÉKA ÖSSZEVETVE A HÁROM- ÉS KÉTGYERMEKES ANYÁK KEDVEZMÉNYÉRE VONATKOZÓ ÚJ TÖRVÉNYEKKEKEL – KEDVEZMÉNYBŐL KIZÁRT ANYÁK

A 2025. évi LIV. törvény előterjesztői indokolása a családi pótlék fogalmát megváltoztató 3. § (4) bekezdéséhez mindössze annyit fűz, hogy:

„A (4) bekezdéshez: A családi pótlék fogalmának törvényen belüli egységes értelmezése érdekében új fogalom kerül bevezetésre.”

Az előterjesztői indokolás tehát nem tesz említést arról, hogy a szabály változásával a jogalkotónak célja lett volna egyik napról a másikra megvonni az érvényesítés jogát a négy vagy több gyermeket nevelő idősebb korosztályba tartozó anyáktól, a családi pótlékra vonatkozó módosításnak mégis ez a következménye. Ugyanakkor a családi pótlék fogalmának ez a megváltoztatása párhuzamban áll a három- és kétgyermekes anyák kedvezményére való jogosultság 2025. évi XV. törvény és 2025. évi XIV. törvény újonnan bevezetendő szabályaival.

Ugyanis mind a háromgyermekes, mind a kétgyermekes anyák kedvezményére való jogosultságot olyan módon vezeti be a 2025. évi XV. törvény és 2025. évi XIV. törvény, hogy kizárólag a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény szerinti családi pótlékra való jogosultság vehető figyelembe a 12 éves jogosultsági időbe.

E két törvényben a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvényre való hivatkozás nem az értelmező rendelkezések között, hanem közvetlenül a jogosultságot meghatározó rendelkezésbe van illesztve mindkét törvényben, egyértelművé téve a korlátozást:

a három gyermeket nevelő anyák kedvezményéről szóló 2025. évi XV. törvény 1. § (3) bekezdése:

„Három gyermeket nevelő anyának minősül az a nő, aki vér szerinti vagy örökbefogadó szülőként az általa nevelt gyermekekre tekintettel **a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) szerinti**

a) családi pótlékra jogosult, vagy

b) **családi pótlékra már nem jogosult, de jogosultsága legalább 12 éven keresztül fennállt,**

és az a) és b) pont szerinti gyermekek száma három, azzal, hogy a b) pont szerinti gyermekkel esik egy tekintet alá az a gyermek is, aki után a családi pótlékra való jogosultság a gyermek elhunytja miatt szűnt meg.

a két gyermeket nevelő anyák kedvezményéről szóló 2025. évi XIV. törvény 1. § (3) bekezdése:

„Két gyermeket nevelő anyának minősül az a nő, aki vér szerinti vagy örökbefogadó szülőként az általa nevelt gyermekekre tekintettel **a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) szerinti**

a) családi pótlékra jogosult, vagy

b) **családi pótlékra már nem jogosult, de jogosultsága legalább 12 éven keresztül fennállt,**

és az a) és b) pont szerinti gyermekek száma kettő, azzal, hogy a b) pont szerinti gyermekkel esik egy tekintet alá az a gyermek is, aki után a családi pótlékra való jogosultság a gyermek elhunytja miatt szűnt meg.”

Mivel a 1998. évi LXXXIV. törvényre való hivatkozás mindkét esetben a bekezdés a) és b) pontját megelőző szövegben van, ezért a 1998. évi LXXXIV. törvényre való hivatkozás mind az a), mind a b) pontra vonatkozik! Aki jelenleg családi pótlékra jogosult, ő egyértelmű, hogy azt csakis a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény alapján kaphatja, mert az van hatályban (emiat nem is lenne fontos, hogy tartalmazza a joghely a törvényi hivatkozást).

Am aki a jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény szerint már nem jogosult a családi pótlékra, más utalás hiányában a bevezető szövegben szereplő jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény szerinti jogosultságának kell fennállnia legalább 12 éven keresztül.

Nincs a törvényben rendelkezés arról, hogy a családi pótlékra vonatkozó korábbi szabályok szerinti családi pótlék jogosultság időszakát is be lehetne számítani a három- és kétgyermekes anyák kedvezményének jogosultsági feltételeként meghatározott 12 éves időszakba, erre a jogszabály mai szövege – az idősebb korosztályba tartozó három és két gyermekes anyák érdekeivel is ellentétesen - nem ad lehetőséget.

A három- és kétgyermekes anyák kedvezményével kapcsolatban tehát négy- vagy többgyermekes anyákkal azonos helyzet alakult ki, miszerint az idősebb korosztályba tartozó anyák nem lesznek jogosultak a kedvezmény érvényesítésére, ha a jelenleg hatályos családok támogatásáról törvény szerint családi pótlékra való jogosultságuk nem állt fenn legalább 12 éven át.

A három- és kétgyermekes anyák esetében még nem léptek hatályba a törvények, azonban a négy vagy több gyermeket nevelő idősebb korosztályba tartozó anyák esetében az eddig jogszerűen érvényesíthető kedvezmény elvesztését eredményezi a családi pótlék fogalomra vonatkozó változtatás.

A JELENLEG HATÁLYOS CSALÁDOK TÁMOGATÁSÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY BEVEZETÉSEKOR ALKALMAZOTT ELTÉRŐ CSOPORTOSÍTÁSBÓL FAKADÓ TOVÁBBI PROBLÉMÁK

Tovább nehezíti a családi pótlékra való jogosultság időtartamának megítélését, hogy az 1998. évi LXXXIV. törvény bevezetésekor eltérő csoportosítást alkalmaztak, mint korábban, és mint a jelenleg hatályos csoportosítás.

Az 1998. évi LXXXIV. törvény 1999. január 1-jei hatályba lépésekor a családtámogatási ellátások csoportosítása az 5. § szerint a következő volt:

- a) nevelési ellátás
 - aa) családi pótlék (7. §),
 - ab) iskoláztatási támogatás (9. §);
- b) gyermekgondozási támogatás
 - ba) gyermekgondozási segély (20. §),
 - bb) gyermeknevelési támogatás (23. §);
- c) anyasági támogatás (29. §).

Ez a csoportosítás 2002. november 7-ig volt hatályban. 2002. november 8-tól az iskoláztatási támogatás szabályait összevonták a családi pótlék szabályaival, és a nevelési ellátás elnevezést a családi pótlék elnevezés váltotta fel.

Fontos információ tehát, hogy 1999. január 1-je és 2002. november 7-e között a családi pótlék a nevelési ellátás egyik alfajtája volt, és csak azokra a gyermekekre tekintettel járt, aki még nem tanköteles (1998. évi LXXXIV. törvény 1999. január 1-jén hatályos 7. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont).

A családi pótlék a 1998. évi LXXXIV. törvény hatályba lépésekor tanköteles gyermekekre tekintettel csak kivételes esetekben járt (pl. 1998. évi LXXXIV. törvény 1999. január 1-jén hatályos 7. § (1) bekezdés a) pont ab) pont, b) pont és c) pont).

1999. január 1-je és 2002. november 7-e között gyermek tankötelessé válása évének október 1. napjától a gyermekekre tekintettel megállapított **családi pótlékre jogosultság megszűnt** (ld. 1998. évi LXXXIV. törvény 1999. január 1-jén hatályos 16. §³), ezzel egyidejűleg iskoláztatási támogatásra jogosultság keletkezett, azonban az iskoláztatási támogatás nem tartozott a családi pótlék elnevezésű ellátás körébe, mert más volt a csoportosítás. A családi pótlék és az iskoláztatási támogatás a nevelési ellátásnak volt két alfajtája (ld. 1998. évi LXXXIV. törvény. 1999. január 1-jén hatályos 5. §).

A CSALÁDI PÓTLÉK KORÁBBAN NEM JÁRT ÁLLAMPOLGÁRI JOGON

Fontos azt is tudni továbbá, hogy a családi pótlékot állampolgári joggá, a családi pótlékról és a családok támogatásáról szóló 1990. évi XXV. törvény tette 1990. április 1-jétől.

A családi pótlékre vonatkozó szabályokról 1975. július 1-jétől 1990. március 31-ig a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény rendelkezett, biztosítási jogviszonyhoz kötve a jogosultságot. Ezt megelőzően a családi pótlékról szóló 16/1966. (VI.1.) Kormányrendelet tartalmazott szabályokat munkatevékenységhez kötve a jogosultságot

³ Cst. 1999.01.01-jén hatályos 16. § szövege: „A gyermek tankötelessé válása évének október 1. napjától a gyermekekre tekintettel megállapított családi pótlékre jogosultság megszűnik, ezzel egyidejűleg iskoláztatási támogatásra jogosultság keletkezik.”

A TÖBBGYERMEKES ANYÁK SEGÍTÉSÉNEK CÉLKITŰZÉSÉVEL ÖSSZHANGBAN TÖRTÉNŐ LEHETSÉGES EGYSZERŰSÍTÉS

Az Szja törvény tartalmaz más, hasonlóan szerteágazó, összetett esetre jól alkalmazható rendelkezéseket, amelyet az idősebb korosztályhoz tartozó többgyermekes anyák kedvezményre való jogosultságának egyszerű megállapítására is alkalmas lehetne.

Az Szja törvény 29/B. § (5) bekezdés rendelkezései ugyanis a családi kedvezmény érvényesítéséhez a családok támogatásáról szóló törvény megfelelő alkalmazását írja elő EGT-állam, továbbá Szerbia és Ukrajna állampolgárainak családi pótlékkal kapcsolatos szabályaira, amikor úgy rendelkezik, hogy kedvezményezett eltartottként vehető figyelembe, akire tekintettel a családok támogatásáról szóló törvény megfelelő alkalmazásával a kedvezményt érvényesítő magánszemély családi pótlékra való jogosultsága megállapítható lenne (ld. Szja törvény 29/B. § (5) bekezdés a) pont).

Hasonló rendelkezéssel egyszerűsíthető lenne az idősebb korosztályhoz tartozó többgyermekes anyák kedvezményre való jogosultságának megítélése, akik családi pótlékra az 1999. január 1-je előtti korábbi jogszabályok alapján voltak jogosultak.

Megoldás lehetne a családi pótlékra vonatkozó rendelkezés olyan tartalmú kiegészítése is, amely szerint a jogosultság megállapításához a korábban hatályos jogszabályok szerinti családi pótlékra való jogosultság időszaka is figyelembe vehető lenne, azonban ilyen értelmű változtatás esetén a korábbi időszakban történt számos változás követése mellett a jogosultság igazolásának nehézsége is felmerülne.

A jelenleg hatályos családok támogatásáról szóló törvény megfelelő alkalmazásával az idősebb korosztályba tartozó anyák családi pótlékra való jogosultsága is megállapítható lenne, ami mind ellenőrzési, mind igazolási szempontból egyszerűbb és célszerűbb lenne.

A két- és háromgyermekes anyák kedvezményére vonatkozó előírások még nem léptek hatályba, így azok hatályba lépése előtti törvénymódosítással az idősebb korosztályhoz tartozó többgyermekes anyák is jogosultságot szerezhethének a többgyermekes anyák kedvezményének érvényesítésére.

A családi pótlékra való jogosultság Cst. jelenleg hatályos rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával történő megállapítását indokoltá tenné az a körülmény is, hogy a Cst. bevezetésekor az iskoláztatási támogatás nem minősült családi pótléknak 1999. október 1-je és 2002. november 7-e között (részletesebben ld. fentebb).